

ZPRÁVY

VLASTIVĚDNÉHO
ÚSTAVU
V OLOMOUCI

197

1979

Josef H u b á č e k

PŘÍSPĚVEK K ZOOCECIDIOLOGICKÉMU VÝZKUMU NA UHERSKO-HRADIŠŤSKU

V letech 1966-1976 jsem prováděl výzkum hálek na Uhersko-Hradištsku.

V jihovýchodní části Chřibů: údolí Kudlovské doliny (237—291 m), Komínky (523 m), lesní mokřina podél silnice do Jankovic (240 m), Bunč (519 m), Brdo (587 m), Salaš, hlavně údolí Salašky s travertinovou lokalitou Pod studýnkami (275 m), Buchlov (520 m), Buchlovské hory s Holým kopcem (549 m) a láznemi Smradavkou (227 m), slunný písčité okraj Chřibů Stříbrnické paseky (310—410 m). Do podhůří Chřibů zahrnujeme Buchlovický park, v Ořechově teplý sprašový okraj Honky (220—240 m) a písčité svah Chrástky s písčivou skálou (220—230 m).

V údolní nivě (181—188 m) s řekou Moravou, mrtvými moravními rameny, zbylými loukami a poli, Kunovským lesem s Výzkumnou stanicí vrb a topolů, Kněžpolským lesem leží Uh. Hradiště, St. město s nádražím, cukrovarem a Staroměstským rybníkem, o něco výše (190 m) železniční násyp St. Město—Kostelany—Nedakonice—Mor. Písek, Kladichov (les s jižní strany jehličnatý, se severní listnatý) a Písecké vinohrady na severním jeho okraji.

K Hlucké pahorkatině čítáme Hlucké louky (Horní louky /230—260 m/, Dolní louky /kol. 230 m/), jsou z větší části rozorány, stepní stráň Kobylí hlavy (280—360 m) s lesem převážně jehličnatým je vysazována listnáči; naproti Kobylí hlavy se rozkládá listnatý les Jasenová (270—400 m) a Babí hory (260 až 340 m) s loukami a s ojedinělými několika listnatými lesíky. Teplomilný háj Hluboček (350—370 m) mezi Hlukem a Míkovicemi je z jižní strany od Hluku převážně listnatý, ze severní strany jehličnatý od Míkovic, u nichž je Boří, les převážně listnatý.

K jihozápadním výběžkům Vizovických vrchů řadíme Rochus (338 m) nad Mařaticemi s Mařatickou cihelnou, Popovické vinohrady, Slatiny a Kúty tamtéž.

Hálky byly určovány podle klíče: H. BUHR, Bestimmungstabellen der Gallen an Pflanzen Mittel-und Nordeuropas, Jena I, II 1964, 1965. V tomto díle jsou uvedeni živočišní původci hálek s dobou výskytu a autorskými označeními, což není v našem příspěvku uváděno. Pomocným klíčem byl ROSS-HEDICKE Die Pflanzengallen Mittel-und Nordeuropas Jena 1927.

Jména rostlin jsou přebrána z Dostálovy květeny ČSR 1950, kde jsou uvedena i autorská označení rostlinných druhů.

Hostitelské rostliny jsou uloženy jednak v herbáři autora, mnohé zůstaly u H. Zavřela, který se často zúčastňoval exkursí na Uhersko-Hradištsku. Hálky, které Zavřel našel sám, jsou označeny značkou Za. H. Zavřelovi z Kroměříže autor děkuje za cenné rady při určování.

Abecední seznam podle hostitelů

- Acer campestre*
„*Oligotrophus*“ *szepligetii* — Buchlovický park, Mařatická cihelna
„*Dasyneura tympani*“ — Buchlovický park, Buchlov
Aceria macrochela macrochela — Bunč, Hluboček, Hluk
Aceria eriobia eriobia — Brdo [Za]

- Acer pseudoplatanus*
- Pediaspis aceris* — Buchlovický park
Drisina glutinosa — Kudlovská dolina (Za)
Aceria macrorrhyncha macrorrhyncha — Salaš, Buchlovské hory
Aceria macrorrhyncha cephalonea — Salaš, Kudlovská dolina
- Acer platanoides*
- Drisina glutinosa* — Buchlovický park
- Aegopodium podagraria*
- Trioza flavipennis* — Kudlovská dolina
- Agropyrum repens*
- Harmolita hordei* — Písecké vinohrady
Chlorops pumiltonis — Moravní břeh u Kněžpolského lesa
- Agrostis vulgaris*
- Hypolasioptera cerealis* — Komínky (Za)
Anguina agrostis — Komínky (Za)
- Ajuga reptans*
- Myzus ajugae* — Salaš
- Alnus glutinosa*
- Eriophyes inangulis* — Salaš, Kudlovská dolina, Hluboček Hluk; hojný druh
Aceria brevitarsa brevitarsa — Bunč (Za)
- Alnus incana*
- Eriophyes inangulis* — Kunovský les, Kobyčí hlava Hluk
Aceria brevitarsa phyllerea — Moravní břeh u Babic
- Angelica silvestris*
- Trioza apicalis* — Hluboček Hluk
- Armoracia rusticana*
- Contarinia nasturtii* — Uh. Hradiště, na domácí zahradě
- Artemisia vulgaris*
- Tingis crispata* — Uh. Hradiště, na rumišti
Cryptosiphum artemisiae — Uh. Hradiště, na rumišti, Rochus, břeh Moravy
u Uh. Hradiště
- Asperula aparine*
- Dasyneura asperulae* — Kudlovská dolina
- Asperula cynanchica*
- Vasates minutus* — Salaš
- Astragalus glycyphyllos*
- Dasyneura glycyphylli* — Hluboček Hluk
- Astrantia major*
- Cecidomyidon* — Kudlovská dolina, Jasenová Hluk (Za)
- Athyrium filix femina*
- Craspedochaeta signata* — Salaš, Komínky (Za)
- Atriplex nitens*
- Hayhurstia atriplicis* — St. Město, na rumišti u cukrovaru
- Atriplex patula*
- Hayhurstia atriplicis* — Rochus
- Atriplex tatarica*
- Hayhurstia atriplicis* — Břeh Staroměstského rybníka
- Atropa belladonna*
- Macrosiphum euphorbiae* — Salaš, Smradavka Buchlovice

- Betonica officinalis
- Aceria solida* — Jasenová Hluk
- Betula pendula
- Massalongia rubra* — Mařatická cihelna
- Aceria leionota* — Salaš
- Byctiscus betulae* — Střibrnické paseky, Mařatická cihelna
- Byctiscus populi* — Mařatická cihelna
- Brassica napus var. arvensis
- Brevicoryne brassicae* — Uh. Hradiště Rybárny, na rumišti, St. Město u nádraží
- Gyphraulus raphanistri* — Železniční násyp St. Město—Kostelany
- Bromus erectus
- Aceria tenuis* — Hlucké louky
- Bromus arvensis
- Aceria tenuis* — Uh. Hradiště, na rumišti
- Bromus tectorum, B. mollis
- Aceria tenuis* — St. Město, u nádraží a cukrovaru
- Brunella gradiflora
- Macrolabis ruebsaameni* — Jasenová Hluk
- Bryonia alba
- Jaapiella bryoniae* — Uh. Hradiště, v zahradním plotě
- Bupleurum falcatum var. exaltatum
- Trioza bupleuri* — Kobylí hlava Hluk
- Buxus sempervirens
- Psylla buxi* — Buchlovický park
- Calamagrostis epigeios
- Harmolita calamagrostidis* — Komínky [Za]
- Calamagrostis arundinacea
- Harmolita calamagrostidis* — Komínky [Za]
- Camelina microcarpa
- Aceria drabae* — St. Město, na břehu vodoteči
- Campanula rotundifolia
- Philaenus spumarius* — Hlucké louky
- Campanula glomerata
- Asterolecanium fimbriatum* — Hlucké louky [Za]
- Campanula rapunculoides
- Myarus campanulae* — Střibrnické paseky
- Campanula trachelium
- Myarus campanulae* — Písecké vinohrady
- Aceria schmardai* — Střibrnické paseky
- Capsella bursa pastoris
- Aceria drabae* — Moravní břeh u Uh. Hradiště
- Cardaria draba
- Philaenus spumarius* — Uh. Hradiště, na rumišti
- Carduus acanthoides
- Aphis wartenbergi* — Ořechov
- Carex vulpina
- Wachtliella riparia* — Staroměstský rybník, Kudlovská dolina [Za]
- Carpinus betulus
- Aceria macrotricha* — Bunč [Za]
- Zygiobia carpini* — Kudlovská dolina, Buchlovický park

Carum carvi

Aceria carvi — Hlucké louky

Centaurea Triumphetii ssp. axillaris

Philaenus spumarius — Hlucké louky, Kobylí hlava Hluk

Centaurea scabiosa

Loewiola centaureae — Hlucké louky, Bunč (Za)

Aceria centaureae — Salaš

Centaurea jacea

Asterolecanium fimbriatum — Mařatická cihelna

Cerastium seminecandrum

Trioza cerastii — Salaš

Cirsium arvense

Ditylenchus dipsaci — Lesní mokřina u Jankovic, okraj

Trioza agrophila — Kobylí hlava

Aceria anthocoptes — Písecké vinohrady, Kladichov

Cirsium oleraceum

Trioza agrophila — Mokřina pod Buchlovem

Aphis cirsioleracei — Kudlovská dolina, lesní mokřina u Jankovic

Cirsium canum

Trioza agrophila — Salaš

Clematis recta

Epitrimerus heterogaster — Jasenová (Za)

Convolvulus arvensis

Vasates convolvuli — Babí hory Hluk, Mařatická cihelna

Cornus sanguinea

Craneiobia corni — Hluboček Hluk, Jasenová, Popovický rybník; obecný druh

Coronilla varia

Odontothrips loti — Salaš (Za)

Corylus avellana

Mikomyia coryli — Bunč

Crataegus monogyna

Dasyneura crataegi — Hluboček Míkovice, Kobylí hlava Hluk, Kudlovská dolina, v živém plotě v Uh. Hradišti

Eriophyes goniothorax — Okraj Popovických vinohradů

Psylla melanoneura — Písecké vinohrady

Dysaphis ranunculi — Kobylí hlava

Aphis pomi — Okraj Popovických vinohradů

Crataegus oxyacantha

Dasyneura crataegi — Hluboček Míkovice

Dasyneura oxyacanthae — Buchlovický park

Crepis biennis

Ditylenchus dipsaci — Bunč, Mařatická cihelna

Aceria rechingeri — Uh. Hradiště pusté místo, mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic

Cucubalus baccifer

Jaapiella cucubali — St. Město, podél vodního kanálu

Cytisus nigricans

Asphondylia cytisi — Salaš (Za)

Wachtliella niebleri — Jasenová Hluk

Dactylis glomerata

Aceria tenuis — Louky u St. Města

- Daucus carota
- Dysaphis crataegi* — Mařatická cihelna
- Kiefferia pimpinellae* — Staroměstský rybník na břehu
- Digitalis ambigua
- Aphis* sp. — Brdo (Za)
- Dorycnium pentaphyllum
- Aceria euaspis* — Kobylí hlava Hluk
- Dryopteris filix mas
- Dasyneura pteridicola* — Komínky (Za)
- Echium vulgare
- Aceria echii* — Salaš, Stříbrnické paseky, okraj Kunovského lesa, železniční zastávka Kostelany
- Monanthia echii* — Kladichov
- Epilobium parviflorum
- Aphis pollinaria* — Slatiny Popovice
- Epilobium roseum
- Aphis epilobiina* — Mařatická cihelna
- Epilobium hirsutum
- Aphis epilobiina* — Salaš
- Epilobium tetragonum
- Mompha decorella* — Mařatická cihelna; pozoruhodný nález
- Equisetum pratense
- deformované osy, původce neznámý — Kudlovská dolina (Za)
- Erigeron canadensis
- Brachycaudus helichrysi* — Salaš
- Eryngium campestre
- Thomasiella eryngii* — Kobylí hlava Hluk, Kladichov, Ořechov
- Erysimum cheiranthoides
- Bayeria erysimi* — Uh. Hradiště, na rumišti
- Ceutorhynchus pleurostigma* — Travnatý břeh Moravy u Uh. Hradiště
- Eupatorium cannabinum
- Brachycaudus helichrysi* — Salaš
- Euphorbia cyparissias
- Bayeria capitigena* — Kobylí hlava Hluk, Písecké vinohrady
- Dasyneura loewi* — Bunč-Brdo (Za)
- Euphorbia amygdaloides
- Dasyneura subpatula* — Jasenová Hluk
- Evonymus europaeus
- Aphis fabae* — Kladichov, Salaš, Kudlovská dolina, Mařatická cihelna
- Eriophyes convolvulus* — Buchlovický park
- Fagopyrum convolvulus
- Aphis fabae* — Písecké vinohrady, rumišti Uh. Hradiště
- Fagus silvatica
- Aceria stenaspis stenaspis* — Brdo, Kudlovská dolina
- Aceria nervisequa nervisequa* — Kudlovská dolina
- Hartigiola annulipes* — Kudlovská dolina, Buchlovický park
- Mikiola fagi* — velmi rozšířený druh
- „*Oligotrophus fagineus*“ — Kudlovská dolina, Buchlovický park, Kobylí hlava (Za), Hluk

- Filipendula hexapetala
Dasyneura ulmariae — Hlucké louky, Kobylí hlava Hluk
 Filipendula ulmaria
Dasyneura pustulans — Salaš
 Fragaria viridis, F. vesca
Sierraphytoptus setiger — Kobylí hlava Hluk, Hluboček Míkovice
 Fraxinus excelsior
Prociphilus fraxini — Kobylí hlava Hluk, Jasenová Hluk, Uh. Hradiště (Baudyš)
Psillopsis fraxini — Jasenová Hluk, Kněžpolský les, Salaš, Bunč
Vasates fraxini — Buchlovický park
Dasyneura fraxini — Kobylí hlava Hluk, Buchlovický park, Kudlovská dolina
Dasyneura fraxinea — Buchlovický park
 Galeopsis speciosa
Cryptomyzus galeopsidis — Kudlovská dolina
 Galium mollugo
Geocrypta galii — Salaš, Buchlovický park
Cecidophyes galii — Popovické vinohrady, železniční násyp St. Město—Kostelany
 Galium verum
Geocrypta galii — Hlucké louky
Vasates anthobius — Hluboček Hluk, Kobylí hlava Hluk
Dasyneura galiicola — Hlucké louky
 Galium verum
Cecidophyes galii — Kudlovská dolina
Anaphotrips obscurus — Kudlovská dolina (Za)
 Galium aparine
Cecidophyes galii — Popovické vinohrady
 Galium Schultesii
Vasates anthobius — Hluboček Hluk, Kudlovská dolina
 Galium palustre
Dasyneura hygrophila — Komínky (Za), podél vodotečí u St. Města
 Galium pumilum ssp. asperum
Cecidophyes galii — Hlucké louky, Popovické vinohrady
Vasates anthobius — Jasenová Hluk
 Ganoderma applanatum
Agathomyia wankowiczi — Holý kopec v Buchlovských horách
 Genista germanica
Jaapiella genisticola — Bunč-Brdo (Za), Kudlovská dolina
 Genista tinctoria
Jaapiella genisticola — Kudlovská dolina, Stříbrnické paseky
 Geranium pratense
Philaenus spumarius — Kobylí hlava Hluk
 Geranium palustre
Aceria geranii — Jasenová, vlhčina
 Geranium sanguineum
Aceria geranii — Kobylí hlava Hluk
 Geum urbanum
Cecidophyes nudus — Uh. Hradiště, zahrada
Gontarinia geicola — Salaš

Glechoma hederacea

Dasyneura glechomae — Hluboček Hluk

Liposthenes glechomae — Hluboček Hluk, Kněžpolský les, Salaš

Rondaniola bursaria — Kudlovská dolina, Salaš, Kobyli hlava Hluk, Hluboček Hluk

Gnaphalium silvaticum

Pemphigus filaginis — Salaš

Helianthemum ovatum

Cecidomyidon — Hlucké louky (Za)

Helianthus tuberosus

Ditylenchus dipsaci — Kněžpolský les

Heracleum sphondylium

Macrolabis corrugans — Salaš

Hieracium pilosella

Macrolabis pilosellae — Komínky (Za), Kudlovská dolina

Hieracium murorum

Aphis hieracii — Stříbrnické paseky

Hieracium umbellatum

Aphis hieracii — Rochus, Bunč (Za)

Cystiphora hieracii — Brdo (Za), Salaš

Aulacidea hieracii — Kladichov

Hieracium Lachenalii

Aphis hieracii — Komínky (Za)

Aulacidea pilosellae — Rochus

Philaenus spumarius — Rochus

Cystiphora hieracii — Buchlovské hory

Noeëta pupillata — Salaš

Hieracium laevigatum

Aphis hieracii — Kudlovská dolina (Za)

Hieracium racemosum

Aphis hieracii — Kudlovská dolina

Aulacidea hieracii — Salaš (Za), Bunč

Hieracium Bauhinii

Trioza proxima — Kudlovská dolina

Hieracium sabaudum

Macrolabis hieracii — Mařatická cihelna

Aphis hieracii — Kudlovská dolina

Aulacidea hieracii — Salaš, Mařatická cihelna

Noeëta pupillata — Kudlovská dolina (Za)

Hypericum perforatum

Dasyneura serotina — Písecké vinohrady, Hlucké louky, Mařatická cihelna, Kudlovská dolina

Hypericum maculatum

Dasyneura serotina — Kudlovská dolina (Za)

Hypericum montanum

Dasyneura serotina — Hluboček Hluk

Chamaeplium (Erysimum) officinalis

Contarinia nasturtii — Uh. Hradiště Rybárny, zahrada

Chenopodium album

Hayhurstia atriplicis — Rochus, Polešovické louky

Aplonyx chenopodii — Uh. Hradiště, rumiště

- Chenopodium hybridum*
Hayhurstia atriplicis — Kladichov, Popovice, Slatiny
- Chenopodium murale*
Hayhurstia atriplicis — Jasenová, okraj lesa na poli
- Chondrilla juncea*
Aceria chondrillae — Ořechov
- Chrysanthemum vulgare*
Philaenus spumarius — Moravní břeh u Uh. Hradiště
Rhopalomyia tanaceticola — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
Clinorrhyncha chrysanthemi — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
- Chrysanthemum leucanthemum*
Eriophydon — Hlucké louky (Za)
- Impatiens noli tangere*
Philaenus spumarius — Moravní břeh u Kněžpolského lesa
- Inula britannica*
Acodiplosis inulae — Louky u Huštěnovic
- Inula salicina*
Philaenus spumarius — Lesní mokřina u Janovic
Cecidomyidon — Hlucké louky (Za)
- Juglans regia*
Aceria tristriata — Kudlovská dolina, zahrada v Uh. Hradišti
Aceria erinea — Uh. Hradiště, zahrada
- Juncus articulatus*
Livia juncorum — Popovické Kúty
- Juncus bufonius*
Livia juncorum — Mařatická cihelna
- Knautia arvensis*
prorostlý strboul; Kudlovská dolina (s. H. Zavřelem)
- Lamium album*
Philaenus spumarius — Buchlovický park
- Lamium amplexicaule*
Aphis beccabungae — Buchlovický park
- Lamium maculatum*
Contarinia lamiicola — Uh. Hradiště, zahrada
- Lapsana (Lampsana) communis*
Philaenus spumarius — Kudlovská dolina
Aphis alliariae — Kudlovská dolina (Za)
- Larix decidua*
Adelges laricis — Kudlovská dolina (Za)
- Lathyrus silvester* ssp. *platyphyllos*
Apion columbinum — Stříbrnické paseky
Vasates lathyri — Stříbrnické paseky
- Lathyrus pratensis*
Odontothrips loti — Moravní břeh u Uh. Hradiště
Dasyneura lathyricola — Moravní břeh u Uh. Hradiště, Mařatická cihelna
- Leontodon hispidus*
Ditylenchus dipsaci — Buchlovický park, břeh Moravy u Uh. Hradiště
- Ligustrum vulgare*
Myzus ligustri — Buchlovický park, Stříbrnické paseky

- Linaria vulgaris*
Gymnetron antirrhini — Moravní břeh u Uh. Hradiště
Lithospermum purpureocoeruleum
Asterolecanium fimbriatum — Hluboček Hluk
Lonicera nigra
Rhopalomyzus lonicerae — Buchlovický park
Lonicera tatarica
Stagona xylostei — Buchlovický park
Lotus corniculatus
Aceria euaspis — Bunč (Za)
Jaapiella loticola — Brdo (Za)
Contarinia loti — Salaš, Mařatická cihelna, Hlucké louky
Lysimachia vulgaris
Aceria laticincta — Lesní mokřina u Jankovic, mokřina u Jasenové, Popovice Slatiny
Aphis fabae — Lesní mokřina u Jankovic
Lythrum salicaria
Nanophyes hemisphaericus — Mařatická cihelna
Bayeria salicariae — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
Mahonia aquifolium
Liosomaphis berberidis — Uh. Hradiště, zahradniictví
Malachium aquaticum
Brachycolus stellariae — Staroměstský rybník
Macrolabis stellariae — Vodotečí u Huštěnovic
Malus silvestris
Eriophyes goniothorax — Buchlovské hory
Dasyneura mali — Uh. Hradiště, ovocná zahrada
Malva rotundifolia
Aphis urticae — Kudlovice, náves
Matricaria inodora
Apion laevigatum — St. Město, rumišťe u cukrovaru
Medicago sativa
Jaapiella medicaginis — Kudlovice, na poli
Dasyneura ignorata — Mařatická cihelna, železniční násyp St. Město-Kostelany
Asphondylia miki — Mařatická cihelna
Medicago lupulina
Jaapiella jaapiona — Mařatická cihelna
Dasyneura lupulinae — Mařatická cihelna, Stříbrnické paseky
Medicago media
Jaapiella medicaginis — Kudlovská dolina
Dasyneura ignorata — Kudlovská dolina
Dasyneura ignorata — Bunč (Za)
Medicago falcata
Aceria plicator plicator — Stříbrnické paseky
Jaapiella medicaginis — Buchlovské hory, okraj lesa
Dasyneura ignorata — Kudlovská dolina, okraj lesa
Asphondylia miki — Stříbrnické paseky
Melampyrum album
Contarinia steini — St. Město, na rumišťi u cukrovaru (Za)
Melilotus officinalis
Tychius crassirostris — Stříbrnické paseky

- Melilotus albus
- Philaenus spumarius* — Mařatická cihelna
- Tychius crassirostris* — Mařatická cihelna
- Mentha longifolia
- Philaenus spumarius* — Kudlovská dolina
- Moehringia trinervia
- Aphis* sp. — Brdo [Za]
- Myosotis palustris
- Brachycaudus helichrysi* — Tůně pod Buchlovem
- Odontites rubra
- Eriophyes* sp. — Ořechov [Za]
- Oenanthe aquatica
- Lasioptera carophila* — Mrtvé rameno Moravy u Huřtěnovic
- Oenothera biennis
- Philaenus spumarius* — Źelezniční násyp Nedakonice—Mor. Písek
- Onobrychis arenaria
- Contarinia onobrychidis* — Kobylí hlava Hluk
- Onobrychis viciaefolia ssp. sativa
- Bremiola onobrychidis* — Kobylí hlava Hluk, Střibrnické paseky
- Vasates longifilis* — Střibrnické paseky
- Ononis spinosa
- Aceria ononidis* — Kudlovská dolina, Bunč, Ořechov
- Asphondylia ononidis* — Střibrnické paseky, Ořechov
- Papaver rhoeas
- Dasyneura papaveris* — Střibrnické paseky, na poli
- Pastinaca sativa
- Hyadaphis foeniculi* — Moravní břeh u Uh. Hradiště
- Kiefferia pimpinellae* — Písecké vinohrady, hojný druh
- Peucedanum cervaria
- Semiaphis cervariae* — Boří u Míkovic
- Peucedanum oreoselium
- Macrolabis* sp. — Kladichov, pozoruhodný nález
- Phlox paniculata
- Ditylenchus dipsaci* — Uh. Hradiště, v zahradě
- Phragmites communis
- Thomasiella flexuosa* — Staroměstský rybník
- Thomasiella arundinis* — Mařatická cihelna
- Lipara lucens* — Mařatická cihelna
- Lipara rufitarsis* — Staroměstský rybník [Za]
- Lipara similis* — Mařatická cihelna
- Picea excelsa
- Sacchiphantes abietis* — Boří u Míkovic
- Sacchiphantes viridis* — Hluboček Hluk, Kudlovská dolina, hojný druh
- Adelges laricis* — Kudlovská dolina, Kobylí hlava Hluk
- Pimpinella major
- Semiaphis pimpinellae* — Boří u Míkovic, okraj lesa
- Kiefferia pimpinellae* — Buchlovský park, hojný druh
- Pimpinella saxifraga
- Kiefferia pimpinellae* — Kladichov, Ořechov, hojný druh

- Pinus silvestris*
- Trisetacus pini pini* — Stříbrnické paseky, Kobylí hlava Hluk
- Plantago major*
- Philaenus spumarius* — Staroměstský rybník, na břehu
- Plantago media*
- Mecinus collaris* — Železniční násyp Kostelany—St. Město, Kudlovice, polní cesta
- Poa nemoralis*
- Mayetiola poae* — Salaš
- Polygala vulgaris*
- Aceria brevirostris* — Bunč (Za)
- Polygonum amphibium*
- Aphalara polygona* — Vodotečí u St. Města
- Wachtliella persicariae* — Staroměstský rybník, vodotečí St. Město—Huštěnovice, vlhčina u železničního násypu u Nedakonic, louky u Podolí
- Populus tremula*
- Aceria populi* — Stříbrnické paseky
- Phyllocoptes populi* — Mařatická cihelna
- Aceria dispar* — Stříbrnické paseky, Mařatická cihelna
- Saperda populnea* — Stříbrnické paseky, mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
- Harmandia cavernosa* — Kudlovská dolina, Mařatická cihelna
- Harmandia globuli* — hojný druh
- Dasyneura populeti* — Stříbrnické paseky, mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
- Contarinia tremulae* — Buchlovské hory (Za)
- Populus alba*
- Saperda populnea* — Mařatická cihelna
- Rhynchites populi* — Mařatická cihelna
- Stigmella turbidella* — Buchlovský park, břeh Moravy u Kněžpolského lesa
- Dasyneura populeti* — Stříbrnické paseky, na topolu bílém vzácně
- Populus nigra*
- Pemphigus spirothecae* — Uh. Hradiště, Popovice Slatiny, Hluboček Hluk, hojný druh
- Pemphigus borealis* — Kunovský les
- Pemphigus filaginis* — Kunovský les, mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic (Za)
- Thecabius affinis* — Kunovský les
- Populus canescens*
- Rhynchites populi* — Uh. Hradiště
- Populus pyramidalis*
- Pemphigus spirothecae* — Uh. Hradiště, hojný druh
- Pemphigus borealis* — Uh. Hradiště
- Pemphigus filaginis* — Uh. Hradiště
- Thecabius affinis* — Huštěnovice, hřiště
- Potamogeton natans*
- Rhopalosiphum nymphaeae* — Staroměstský rybník
- Potentilla anserina*
- Philaenus spumarius* — Kobylí hlava Hluk, Kudlovice, náves
- Potentilla verna*
- Eriophyes parvulus* — Břeh Moravy u Uh. Hradiště
- Potentilla reptans*
- Xestophanes potentillae* — Uh. Hradiště Rybárny

- Potentilla argentea*
- Dasyneura potentillae* — Brdo (Za), Stříbrnické paseky
- Prunus spinosa*
- Eriophyes similis var. pruni spinosae* — Kobylí hlava Hluk, Boří u Míkovic, Hluboček Hluk, Salaš
- Eriophyes padi prunianus* — Kobylí hlava Hluk, Salaš
- Putoniella marsupialis* — Boří u Míkovic
- Asphondylia prunorum* — Stříbrnické paseky
- Brachycaudus helichrysi* — Kudlovská dolina, okraj lesa
- Prunus domestica*
- Eriophyes padi padi* — Hluboček Hluk, okraj lesa
- Eriophyes similis similis* — Kudlovice, ovocný sad
- Putoniella marsupialis* — Salaš, Stříbrnické paseky
- Hyalopterus pruni* — Uh. Hradiště, ovocná zahrada
- Prunus fruticosa*
- Dasyneura tortrix* — Hluboček Hluk
- Myzus cerasi cerasi* — Boří u Míkovic, Hluboček Hluk
- Prunus armeniaca*
- Hyalopterus pruni* — Uh. Hradiště, ovocná zahrada
- Prunus cerasifera*
- Eriophyes similis similis* — Ořechov, (s H. Zavřelem)
- Putoniella marsupialis* — Ořechov, (s H. Zavřelem)
- Prunus padus*
- Eriophyes padi padi* — Kunovský les, Buchlovický park
- Pteridium aquilinum*
- Craspedochaeta signata* — Salaš (Za)
- Pulmonaria obscura*
- Aphis symphyti* — Hluboček Hluk, okraj lesa
- Aulacorthum solani* — Salaš, mokřina pod Buchlovem
- Pulsatilla vulgaris ss. grandis*
- zmnožení okvětních lístků, Buchlovice
- Pyrus communis*
- Eriophyes piri piri* — Stříbrné paseky
- Eriophyes piri marginemtorquens* — Uh. Hradiště, ovocná zahrada
- Dasyneura pyri* — Stříbrnické paseky
- Psylla pyri* — Uh. Hradiště, (leg. L. Siegel)
- Quercus robur*
- Asterolecanium variolosum* — Kobylí hlava Hluk, Jasenová Hluk, Stříbrnické paseky
- Biorhiza pallida* — Salaš, okraj lesa na Kudlovské dolině, Jasenová Hluk
- Neuroterus quercusbaccarum* — Buchlovický park, Kudlovská dolina, Jasenová Hluk, Hluboček Hluk
- Neuroterus laeviusculus* — Stříbrnické paseky, Kobylí hlava Hluk
- Neuroterus fumipennis* — Buchlovický park, Kladičov, hojný druh
- Neuroterus numismalis* — Buchlovské hory, Jasenová Hluk
- Andricus inflator* — Buchlovský park, Kobylí hlava Hluk, Jasenová Hluk, hojný druh
- Andricus curvator* — Boří u Míkovic, Kobylí hlava Hluk, Jasenová Hluk
- Andricus lignicola* — Salaš, Hluboček Hluk
- Andricus quercuscalicis* — Buchlovický park, Kunovský les, Kladičov, Jasenová Hluk, hojný druh

Andricus caliciformis — Kunovský les
Andricus ostrea — Bunč (Za)
Andricus kollari — Salaš, Kobylí hlava Hluk, Jasenová Hluk
Andricus foecundatrix — Kladichov, Stříbrnické paseky, Kobylí hlava Hluk
Cynips longiventris — Hluboček Hluk, Kobylí hlava Hluk, Jasenová Hluk, Stříbrnické paseky
Cynips quercusfolii — Salaš, Jasenová Hluk
Macrodiplosis volvens — Buchlovický park, Stříbrnické paseky, Kobylí hlava Hluk
Macrodiplosis dryobia — Hluboček Hluk

Quercus petraea

Phylloxera quercus — Kudlovská dolina (Za)
Neuroterus quercusbaccarum — Brdo (Za), Buchlovický park
Neuroterus laeviusculus — Stříbrnické paseky
Andricus curator — Brdo, Kudlovská dolina, Salaš
Andricus foecundatrix — Buchlovský park
Andricus trilineatus — Kudlovská dolina (Za)
Andricus tinctoriusnostrus — Buchlovské hory (Za)
Andricus coronatus — Kobylí hlava Hluk, (předáno H. Zavřelovi)
Andricus infectorius — Kudlovská dolina (Za)
Andricus glutinosus — Kudlovská dolina (Za)
Cynips longiventris — Kudlovská dolina (Za)
Cynips divisa — Boří u Míkovice
Macrodiplosis volvens — Stříbrnické paseky, Kudlovská dolina
Macrodiplosis dryobia — Buchlovický park, Stříbrnické paseky

Quercus pubescens

Attelabus nitens — Jasenová Hluk
Neuroterus laeviusculus — Hluboček Hluk
Andricus kollari — Kobylí hlava Hluk, Jasenová Hluk
Ranunculus acer
Dasyneura ranunculi — Popovice Slatiny
Ranunculus sceleratus
Rhopalosiphoninus dianthi — Staroměstský rybník (Za) (viz Ross-Hedicke)
Ranunculus lanuginosus
Dasyneura ranunculi — Salaš

Ranunculus repens

Philaenus spumarius — Kobylí hlava Hluk
Rhopalosiphoninus dianthi — Bunč (Za) (viz Ross-Hedicke)
Ranunculus lingua
Philaenus spumarius — Mokřina podél železničního násypu u Nedakonic

Raphanus raphanistrum

Gyphraulus raphanistri — St. Město, na mezi (Za)

Rhamnus cathartica

Aphis rhamni — Kunovský les
Trichohermes walkeri — hojný druh

Rhamnus frangula

Aceria annulata — Hluboček Hluk
Aphis nasturtii — Mařatická cihelna, Popovice Slatiny
Trioza rhamni — Hluboček Hluk

Rhinathus minor

Philaenus spumarius — Kobylí hlava Hluk

- Ribes aureum*
Aphis grossulariae — Uh. Hradiště, domácí zahrada
- Robinia pseudacacia*
Aphis craccivora — Ořechov
- Roripa amphibia*
Philaenus spumarius — St. Město, břeh vodotečí
Contarinia nasturtii — Kunovský les, břeh Moravy
- Roripa islandica*
Dasyneura sisymbrii — Kunovský les, okraj lesa
- Roripa terrestris*
Contarinia nasturtii — Břeh Olsavy u Kunovic
Dasyneura sisymbrii — Břeh Olsavy u Kunovic
- Roripa silvestris*
Contarinia nasturtii — Kunovský les, okraj lesa při Olsavě
Dasyneura sisymbrii — Uh. Hradiště, pusté místo, břeh Moravy u Uh. Hradiště
- Rosa canina*
Diplolepis spinosissimae — Salaš, Stříbrnické paseky, Ořechov
Diplolepis eglanteriae — Hluboček Hluk
Diplolepis rosarum — Boří u Míkovic, okraj lesa na Salaši
Diplolepis rosae — Buchlovské hory, Boří u Míkovic, Kobylí hlava Hluk,
hojný druh
- Blennorampa pustilla* — Chřiby, Hluboček Hluk, Ořechov, hojný druh
- Rosa gallica*
Diplolepis eglanteriae — Ořechov, Hluboček Hluk, Kobylí hlava Hluk
Diplolepis rosae — Hluboček Hluk, Jasenová Hluk
Blennocampa pusilla — Ořechov, Hluboček Hluk, Jesenová Hluk
- Rosa pendulina*
Blennocampa pusilla — Kudlovská dolina, při lesní cestě na Komínky
- Rosa dumetorum*
Dasyneura rosarum — Okraj lesa Chřibů u Břestku
Blennocampa pusilla — Okraj lesa Chřibů u Břestku
- Rosa sp.*
zmnožení korunních plátků, O. N. Ves, v domácí zahrádce
- Rubus idaeus*
Lasioptera rubi — Popovice Slatiny
- Rubus caesius*
Diastrophus rubi — Stříbrnické paseky, Kobylí hlava Hluk
Lasioptera rubi — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
Dasyneura plicatrix — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
- Rumex acetosa*
Apion violaceum — Moravní břeh u Kněžpolského lesa
- Rumex hydrolapathum*
Aphis rumicis — Vodotečí u Huštěnovic
- Rumex obtusifolius*
Aphis rumicis — Kudlovská dolina, břeh vodotečí u St. Města
- Rumex thyrsoiflorus*
Aphis rumicis — Železniční násyp St. Město—Kostelany
- Salix babylonica*
Eriophyes triradiatus — Uh. Hradiště
Pontania bridgemanii — Uh. Hradiště

Salix caprea

- Eriophyes triradiatus* — Břeh Moravy u St. Města
Chionaspis salicis — Bunč (Za)
Byctiscus betulae — Salaš, Výzkumná stanice Kostelany
Iteomyia capreae — Salaš, Buchlovské hory
Rhabdophaga iteobia — Brdo (Za)
Rhabdophaga salicis — Kudlovská dolina, Výzkumná stanice Kostelany
Pontania bridgemanii — Buchlovské hory Smraďavka, Salaš
Pontania pedunculi — Buchlovské hory, Salaš
Phyllocolpa leucosticta — Kudlovská dolina, Mařatická cihelna

Salix fragilis

- Eriophyes triradiatus* — Mařatická cihelna
Aceria tetanothrix — Vodotečí u St. Města, Popovice Kúty
Rhyncaphytoptus magnirostris — Moravní břeh u Babic
Rhabdophaga rosaria — Kudlovská dolina, okraj lesa
Pontania bridgemanii — Mařatická cihelna

Salix alba

- Eriophyes triradiatus* — Moravní břeh u St. Města
Aceria tetanothrix craspedobia — Vodotečí u St. Města, Staroměstský rybník, Mařatická cihelna, břeh Salašky
Rhabdophaga terminalis — Pomoravní louky, mrtvá ramena Moravy
Rhabdophaga rosaria — hojný druh
Pontania bridgemanii — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic, břeh Salašky

Salix cinerea

- Dasyneura auritae* — Vodotečí u Hluku, pomoravní louky
Iteomyia capreae — Pomoravní louky
Euura amerinae — Výzkumná stanice Kostelany
Euura testaceipes — Kobylí hlava Hluk
Pontania bridgemanii — Pomoravní louky
Phyllocolpa leucosticta — Pomoravní louky

Salix triandra

- Rhabdophaga terminalis* — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
Rhabdophaga heterobia — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
Pontania bridgemanii — Moravní břeh u Babic, Popovice
Slatiny, Jasenová Hluk
Pontania triandrae — Kudlovický potok
Pontania viminalis — Hlucké louky, Výzkumná stanice Kostelany

Salix viminalis

- Rhabdophaga marginemtorquens* — Salaška, mrtvá ramena u Huštěnovic
Rhabdophaga heterobia — Mařatická cihelna, vzácně na *S. fragilis*

Salix purpurea

- Eriophyes triradiatus* — Kobylí hlava Hluk
Rhabdophaga terminalis — Mařatická cihelna
Rhabdophaga ramicola — Pomoravní louky
Rhabdophaga rosaria — Mařatická cihelna
Pontania viminalis — Mařatická cihelna, Kudlovská dolina, Hlucké louky
Pontania vesicator — Hlucké louky

Salix daphnoides

- Iteomyia major* — Babí hory Hluk, Kobylí hlava Hluk
Phyllocolpa leucaspis — Břeh Salašky

Salix tortuosa

- Eriophyes triradiatus* — Uh. Hradiště, domácí zahrada

- Aceria salviae* — hojný druh *Salvia pratensis*
- Aceria salviae* — Ořechov *Salvia verticillata*
- Aceria salviae* — Písecké vinohrady, Ořechov, Hluboček Hluk, Kobyli hlava Hluk, hojný druh *Salvia nemorosa*
- Epitrimerus trilobius* — Kladichov, Popovické vinohrady, okraj *Sambucus nigra*
- Contarinia lonicerearum* — Bunč (Za)
- Placochela nigripes* — Kladichov
- Aceria sanguisorbae* — Ořechov, Kobyli hlava Hluk *Sanguisorba minor*
- Philaenus spumarius* — Mokřiny u Huštěnovic *Sanguisorba officinalis*
- Dasyneura sanguisorbae* — Mokřiny u Huštěnovic
- Philaenus spumarius* — Kladichov (zkadeřené listy) *Saponaria officinalis*
- Philaenus spumarius* — Kobyli hlava Hluk, Jasenová Hluk *Scabiosa ochroleuca*
- Asphondylia scrophulariae* — Vodotečí u Huštěnovic *Scrophularia nodosa*
- Vasates scutellariae* — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic *Scutellaria galericulata*
- Aphis sedi* — Kladichov *Sedum telephium* ssp. *maximum*
- Contarinia jacobaeae* — Brdo (Za) *Senecio silvaticus*
- Contarinia aequalis* — Salaš *Senecio vulgaris*
- Sphenella marginata* — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic *Seseli osseum*
- Aceria peucedani* — Kladichov *Silaus pratensis*
- Philaenus spumarius* — Vodotečí u St. Města *Silene vulgaris*
- Aphis cucubali* (viz Ross-Hedicke) — Železniční násyp Kostelany *Sinapis alba*
- Dasyneura brassicae* — Jasenová, okraj na poli *Sinapis arvensis*
- Ceutorhynchus pleurostigma* — St. Město, rumiště u cukrovaru
- Brevicoryne brassicae* — St. Město, rumiště u cukrovaru *Sisymbrium altissimum*
- Lipaphis erysimi* — Uh. Hradiště, rumiště
- Contarinia ruderalis* (viz Ross-Hedicke) Uh. Hradiště, rumiště *Solanum nigrum*
- Aphis evonymi* — St. Město, u cukrovaru *Solidago virgaurea*
- Dactynotus solidaginis* — Salaš *Sonchus arvensis*
- Cystiphora sonchi* — St. Město, na poli

- Sorbus aucuparia
- Eriophyes sorbi* — Stříbrnické paseky
Dysaphis sorbi — Bunč (Za)
Contarinia sorbi — Bunč (Za)
- Sorbus torminalis
- Eriophyes sorbi* — Kudlovská dolina, Jasenová Hluk
- Stachys silvatica
- Wachtliella stachydis* — Salaš
- Staphyllea pinnata
- Aphis fabae* — Jasenová Hluk
- Stellaria holostea
- Brachycolus stellariae* — Kudlovská dolina
- Stenactis ramosa
- Philaenus spumarius* — Břeh Moravy u St. Města
- Symphytum officinale
- Dasyneura symphyti* — Kudlovská dolina, mrtvá ramena Moravy, Jasenová Hluk, hojný druh
- Syringa vulgaris
- Eriophyes loewi* — Buchlovický park
- Taraxacum officinale
- Ditylenchus dipsaci* — Moravní břeh u St. Města
Eriophyes sp. — Vodotečí u St. Města (Za)
Cystiphora taraxaci — Mařatická cihelna, mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic
- Teucrium chamaedrys
- Vasates teucrii* — Kobylí hlava Hluk
Copium cornutum — Ořechov
Copium teucrii — Buchlovské hory
- Thalictrum lucidum
- Ametrodiplosis thalicticola* — Jasenová Hluk
- Thalictrum minus
- Phyllocoptes jaspis* — Ořechov
- Thesium linophyllum
- Aceria anthonoma* — Kobylí hlava Hluk, pozoruhodný nález
- Thlaspi arvense
- Ceutorhynchus chalybaeus* — St. Město, na poli, Uh. Hradiště, rumiště
- Thymus pulegioides
- Aceria thomasi* — Stříbrnické paseky, Kobylí hlava Hluk
- Tilia cordata
- Eriophyes exilis* — Bunč (Za)
Eriophyes tiliae nervalis — Kudlovská dolina, Jasenová Hluk
Eriophyes leiosoma — Salaš, Kudlovská dolina, Uh. Hradiště, Kladičov, Jasenová Hluk, hojný druh
Eryophyes lateannulatus — Kudlovská dolina (Za)
Phytoptus tetratrichus stenoporus — Kudlovská dolina, Buchlovický park, Hluboček Hluk, Jasenová Hluk
Dasyneura tiliamvolvans — Kudlovská dolina, Buchlovický park, Jasenová Hluk, Kobylí hlava Hluk
Physemocerus hartigi — Buchlovské hory, Uh. Hradiště (Za)
Contarinia tiliarum — Kudlovská dolina, Buchlovický park, Kladičov, Kobylí hlava Hluk, hojný druh
Didymomyia reaumuriana — hojný druh
- Tilia platyphyllos
- Eriophyes tiliae tiliae* — Kudlovská dolina, Kobylí hlava Hluk

- Eriophyes exilis* — Komínky (Za)
Phytoptus tetratrichus stenoporus — Komínky (Za)
Contarinia tiliarum — Salaš, Buchlovický park
Dasyneura tiliamvolvans — Komínky (Za)
Didymomyia reaumuriana — Buchlovický park, Kobylí hlava Hluk
Tilia americana
Eriophyes tiliae tiliae — Buchlov
Contarinia tiliarum — Buchlov
Didymomyia reaumuriana — Buchlov
Tragopogon orientalis
Thrips physapus — Moravní břeh u Kněžpolského lesa (Za)
Philaenus spumarius — Hlucké louky
Cystiphora sp. — Hlucké louky (Za)
Trifolium pratense
Aceria plicator — Stříbrnické paseky
Dasyneura trifolii — Polešovice, u skály
Trifolium repens
Aceria plicator — Uh. Hradiště Rybárny, břeh Moravy
Dasyneura trifolii — Uh. Hradiště Rybárny, břeh Moravy
Trifolium medium
Aceria plicator — Stříbrnické paseky
Trifolium montanum
Dasyneura trifolii — Hlucké louky
Turritis glabra
Lipaphis turritella — Kladichov
Ulmus laevis
Aceria ulmicola brevipunctata — Kunovský les, mrtvá ramena Moravy
Byrsocrypta ulmi — Kunovský les, Hluboček Hluk
Janetiella lemei — Buchlovický park
Physemocecis ulmi — Buchlovské hory
Ulmus scabra
Schizoneura lanuginosa — Kudlovská dolina, Mařatická cihelna, Hluboček Hluk
Schizoneura ulmi — Bunč, Buchlovské hory, Jasenová Hluk
Byrsocrypta ulmi — Brdo (Za)
Physemocecis ulmi — Salaš
Ulmus carpinifolia
Schizoneura ulmi — Jasenová Hluk, hojný druh
Byrsocrypta ulmi — Jasenová Hluk, Kladichov
Physemocecis ulmi — Buchlovický park
Urtica urens
Aphis urticae — Salaš, Písecké vinohrady
Urtica dioica
Trioza urticae — Salaš, mokřina pod Buchlovem
Dasyneura urticae — Salaš, pramen Salašky, mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic, Uh. Hradiště Rybárny, rumiště
Vaccinium myrtillus
Eriophyes sp. — Salaš (Za)
Valeriana officinalis
Philaenus spumarius — Jasenová, okraj lesa
Valerianella dentata
Trioza centranthi — Stříbrnické paseky, St. Město, na poli

Verbascum austriacum

Gymnetron tetrum — Stříbrnické paseky

Philaenus spumarius — Stříbrnické paseky

Asphondylia verbasci — Stříbrnické paseky, Buchlovské hory, Smradavka, Kobylí hlava Hluk

Veronica chamaedrys

Aphis beccabungae — Bunč (Za)

Jaapiella veronicae — Ořechov, Boří u Míkovic

Veronica officinalis

Jaapiella veronicae — Kudlovská dolina

Veronica teucrium

Jaapiella veronicae — Hluboček Hluk

Veronica persica

Aceria anceps — Ořechov

Veronica beccabunga

Dasyneura similis — Buchlovské hory (Za)

Veronica anagallis ssp. aquatica

Gymnetron villosulum — Mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic, vodotečí u Polešovic

Viburnum opulus

Aphis viburni — Jasenová Hluk

Viburnum lantana

Eriophyes viburni — Hluboček Hluk, Jasenová Hluk

Phlyctidobia solmsi — Popovické vinohrady, Hluboček Hluk, Jasenová Hluk

Vicia sativa

Dasyneura viciae — Uh. Hradiště, na poli v okolí

Vicia sativa ssp. segetalis

Dasyneura viciae — Ořechov, Mařatická cihelna

Vicia hirsuta

Dasyneura viciae — Bunč (Za)

Vicia cracca

Thaeniothrips firmus — Vodotečí u St. Města

Contarinia craccae — Salaš, mrtvé rameno Moravy u Huštěnovic

Dasyneura spadicea — Buchlovské hory (Za)

Vicia sepium

Philaenus spumarius — Ořechov

Vicia tetrasperma

Aceria plicator trifolii — Euclovské hory okraj lesa (Za)

Viola arvensis

Philaenus spumarius — Břeh mrtvého ramene u Huštěnovic

Dasyneura violae — Stříbrnické paseky, Ořechov, Mařatická cihelna

Viola hirta

Dasyneura affinis — Kobylí hlava Hluk

Viola silvatica

Eriophyes sp. — Buchlovské hory (Za)

Vitis vinifera

Eriophyes vitis — Kudlovice, vinohrady

Zusammenfassung

In diesem Beitrag sind als Gallenwirte (1 Pilz und 319 Pflanzen) registriert. Die 569 Gallenerzeuger gehören tierischer Herkunft, und zwar: 150 *Diptera*, 65 *Hymenoptera*, 22 *Coleoptera*, 3 *Lepidoptera*, 150 *Homoptera*, 4 *Thysanoptera*, 117 *Acarina*, 8 *Nematodes*.

Adresa autora: Dr. Josef Hubáček, Uh. Hradiště, Mojžírova ul. 434

Mojmír Pytlíček

Zemědělsko-sídelní komplexy střední Moravy

Ve svém příspěvku rozvádím některé výsledky ekonomicko-geografického výzkumu na střední Moravě. Tímto pojmem rozumím území okresů Olomouc, Prostějov, Přerov a Kroměříž. Jako synonymum používám též názvu Haná.

Celá takto vymezená oblast zaujímá plochu 3978,9 km², tj. zhruba 4000 km². Při sčítání v roce 1970 zde žilo 553 371 obyvatel. Největší a nejlidnatější byl okres Olomouc (1448,5 km² a 209 277 obyvatel), dále následovaly okresy v pořadí Přerov (883,4 km² a 133 823 obyvatel), Prostějov (848 km² a 105 774 obyvatel) a Kroměříž (799 km² a 104 507 obyvatel). Z údajů okresních oddělení Českého statistického úřadu jsem určil nověji počet obyvatel k 1. 1. 1976 zaokrouhleně na 575 000.

Z hlediska administrativního dělení naší republiky spadá výše vymezená oblast střední Moravy do dvou krajů — Severomoravského (okresy Olomouc a Přerov) a Jihomoravského (okresy Prostějov a Kroměříž). Na tomto místě bude vhodné citovat klasické práce profesora KORČÁKA z 30. let (1934, 1938), ve kterých vymezuje kmenové oblasti a tzv. přirozené provincie naší republiky. Území uvedených čtyř okresů v dnešním rozsahu představuje jakési jádro Korčákovy hanácké kmenové oblasti, resp. olomoucké přirozené provincie.

Všimněme si dále v prostorovém aspektu nejnovějšího vývoje sídelní struktury (za období od 1. 12. 1970 do 1. 1. 1978) a změn v organizaci zemědělské výroby na střední Moravě za stejný časový úsek. V obou oblastech došlo k zásadnímu převratu. V prvním případě tyto úpravy podstatným způsobem ruší historicky vzniklou skladbu a hierarchii sídel. Ve druhém znamenají rázný krok ve směru zprůměrnění zemědělské výroby.

Při posledním sčítání v prosinci 1970 žilo oněch 553 371 obyvatel ve 450 s í d l e c h. Jednotlivé okresy vykázaly tyto počty obcí: Přerov — 129, Olomouc — 123, Prostějov — 101 a Kroměříž — 97. Během následujících sedmi let (do 1. 1. 1978 včetně) zaniklo celkem 81 obcí, které se změnily v místní části. Uvedený proces je již

značně diferencovanější: Olomouc 36 (29,2 % z původního počtu 123), Přerov 22 (17 %), Kroměříž 20 (20,6 %) a Prostějov 3 (2,9 %).

Jak vypadá situace k základnímu sledovanému datu, tj. k 1. 1. 1978? Na celé Hané nalezneme 369 obcí, což představuje 82 % z původního stavu roku 1970 (Přerov — 107, Prostějov — 98, Olomouc — 87, Kroměříž — 77). Městských sídel je 19.¹ Klesl tedy podstatně absolutní počet. Ale nejen to. Došlo k diferenciaci na:

1. obce s MNV,
2. obce (jejich katastry spadají do administrativního území obcí s MNV).

Rozbor této kvality je velice zajímavý.

Nejvíce obcí s MNV vykazuje okres Prostějov (92 obcí s MNV : 6 obcím), dále následuje Kroměříž (74 : 3), Olomouc (61 : 26) a Přerov (49 : 58). „Prvenství“ Prostějova je dáno vůbec nejslabším integračním procesem. Mnohem poučnější jsou hodnoty pro zbývající tři okresy. U Kroměříže, kde jsme zaznamenali průměrný počet zaniklých obcí, vidíme silný nepoměr mezi obcemi s MNV a prostými obcemi ve prospěch prvé skupiny. Opačný poměr nalezneme u okresu Přerov. Zde z absolutně nejvyššího počtu obcí (107) mají převahu obce (58 — 54,2 %) nad obcemi s MNV (49 — 45,8 %). Domnívám se, že nejvyváženější poměr vykazuje okres Olomouc (61 : 26, tj. 70,1 : 29,9 %).

V článku není místo na rozbor lokalizace sídel. Přesto si na okraj všimněme několika zajímavostí.

Při slučování obcí dochází někdy k jevům, které neodpovídají integračním procesům. Jak jinak vysvětlit existenci obce s MNV Lípy v okrese Olomouc o rozloze 33 ha nebo obce Horní Lapač (též s MNV) v okrese Kroměříž se 76 ha území. Z geografického hlediska je zajímavé administrativní území MěstNV Hranice, kde katastr tří ze sedmi připojených a zaniklých obcí nesouvisí přímo s vlastním areálem města.

Závěrem této části je možno uzavřít, že integrační proces dosáhl jisté rovnováhy v okrese Olomouc. Nejmenší změny nalezneme proti tomu v okrese Prostějov. Vývoj ve zbývajících dvou celcích (Přerov, Kroměříž) je nevyrovnaný.

Ještě výraznější změny v průběhu sledovaného období doznala prostorová struktura zemědělství v okresech střední Moravy. Situaci v roce 1970 názorně dokumentují následující

¹ K městským sídlům patří (okresy odděleny středníkem): Olomouc, Uničov, Litovel, Šternberk; Prostějov, Konice, Kostelec na Hané, Němčice nad Hanou; Přerov, Hranice, Lipník nad Bečvou, Tovačov, Kojetín; Kroměříž, Bystřice pod Hostýnem, Hulín, Holešov, Chropyně, Koryčany.

čísla. Celkem zde pracovalo 358 zemědělských podniků, z toho 5 státních statků. Tyto podniky byly rozděleny do jednotlivých okresů takto: Olomouc 97 : 2 (tj. 27,6 % z celkového počtu 358 zemědělských podniků), Přerov 95 : 0 (26,5 %), Kroměříž 87 : 2 (24,8 %), Prostějov 74 : 1 (21,1 %). Průměrná výměra JZD se pohybovala v rozmezí 450—650 ha zemědělské půdy (dále z. p.).

Zcela jiný obraz nalezneme na počátku sledovaného roku 1978, kdy prostorovou strukturu zemědělství Hané tvoří 80 podniků (tj. 22,3 % ze stavu 1970), z toho pouze 3 státní statky. Nejsilněji se projevila integrace v okrese Kroměříž. Zde k 1. 1. 1978 působí pouze 14 JZD a 1 státní statek (tj. 15 závodů, což představuje 16,8 % z původního počtu 89 v roce 1970). Následují okresy Olomouc 19 : 1 (20,2 %), Přerov 22 : 0 (23,1 %) a Prostějov 22 : 1 (30,6 %).

Podstatně se zvětšila velikost zemědělských závodů (opět v hektarech z. p.). Průměrná plocha JZD činí v celé oblasti 2606 ha (nejvíce v okrese Olomouc 3262 ha, nejméně na Prostějovsku 2077 ha). Obdobné údaje pro všechny podniky včetně státních statků vykazují 2760 ha za Hanou (3607 ha na Olomoucku a 2087 ha v okrese Prostějov). Největšími podniky v současné době jsou Státní statek Olomouc (9428 ha) a JZD Senice na Hané v okrese Olomouc (8574 ha), nejmenšími JZD Zářičí v okrese Kroměříž (731 ha) a JZD Partutovice v okrese Přerov (752 ha).

Pokud jde o kooperační vztahy je situace v každém z okresů značně rozdílná. Celkově se ukazuje, že kooperační sdružení jsou mrtvým článkem. Členění na kooperační obvody není všude zavedeno a je naopak různě chápáno.

Při souhrnu této části zjistíme značnou vyrovnanost absolutních čísel. V relativním pohledu zaostává o něco integrace v okrese Prostějov. Na tomto místě je však nutno podotknout, že praxe ukázala jako únosnou horní hranici zemědělského podniku v našich podmínkách 4000 ha z. p.

K získání syntetických závěrů o vzájemném vlivu obou oblastí bylo nutno uskutečnit další šetření. V dalším jsem proto vyjádřil za jednotlivé okresy korelační závislost mezi zemědělskou a sídelní prostorovou strukturou pro oba hraniční roky (1970, 1978). V prvním případě jsem uvažoval vazbu mezi JZD a obcemi, ve druhém mezi JZD a obcemi s MNV. Státní statky nebyly do analýzy pojaty, neboť pokles jejich počtu z 5 na 3 nepokládám za zcela reprezentativní.

Na základě výpočtu a zanesení do soustavy pravoúhlých souřadnic se ukázalo, že jde v obou případech o lineární pozitivní korelaci. Údaje k výpočtu volné závislosti pro rok 1970 jsou shrnuty v tabulce č. 1. Grafické vyjádření nalezneme v příloze č. 1. Z polohy

obou regresních přímků jednoznačně vyplývá, že jde o poměrně těsnou vazbu. Dokazuje to i koeficient korelace, jenž je dán hodnotou $r = 0,775$.

Zcela jiný obraz představují údaje roku 1978 (tabulka č. 2, příloha č. 2). Na první pohled je jasné, že sepětí mezi oběma zónami je malé. Tuto skutečnost vyjadřuje i koeficient korelace $r = 0,076$.

Rozbor vzájemné vazby zemědělské a sídelní struktury tak ukázal, že tato se v průběhu 70. let uvolnila. Bylo to dáno především podstatně rychlejším procesem integrace v oblasti organizace zemědělství (viz výše). Do budoucna se dá předpokládat částečné sblížení vyvolané zjednodušením sídelní skladby, především na Prostějovsku.

Chápeme-li zemědělsko-sídelní strukturu jednotlivých okresů i celé střední Moravy jako určitý komplex, můžeme ve smyslu systémové teorie (K. IVANIČKA 1970, 1972) učinit tyto závěry:

1. Seskupení všech zemědělských a sídelních jednotek na střední Moravě vytváří otevřený systém.
2. Ten se člení podle jednotlivých okresů na čtyři subsystémy — olomoucký, prostějovský, přerovský, kroměřížský.
3. Činnými prvky tohoto systému jsou zemědělské závody a sídla.
4. Mezi činnými prvky a subsystémy existuje spleť vazeb.

Literatura:

1. AVDĚIČEV L. A. (1962): K otázce polnohospodářského rajonování ČSSR. — Geografický časopis, r. 1962, č. 2, s. 81—86.
2. DEMEK J. (1974): Systémová teorie a studium krajiny. — Studia geographica, č. 40, Brno.
3. GÖTZ A. (1969): Geografická rajonizace zemědělské výroby. — Studia geographica, č. 8, Brno, s. 32—39.
4. HÄUFLER V. (1978): Ekonomická geografie Československa. — Academia, Praha.
5. IVANIČKA K. (1964): Geografia rajónu východoslovenských železiarní, díl I. (text), díl II. (mapy). — Acta geologica et geographica UC, č. 4, Bratislava.
6. IVANIČKA K. (1970): Systémová analýza polnohospodářstva v zázemí Bratislavy. — Acta geographica UC, Economico-geographica č. 10, Bratislava, s. 9—49.
7. IVANIČKA K. (1971): Úvod do ekonomicko-geografického výskumu. — Vydavateľstvo SAV, Bratislava.
8. IVANIČKA K. (1972): Specifičnost analýzy sociálně-ekonomických systémů v geografii. — Acta geographica UC, Economico-geographica č. 11, Bratislava, s. 5—47.
9. IVANOV K. I. (1974): Territorialnaja organizacija sel'skochozjajstvennogo proizvodstva. — Izdatel'stvo moskovskogo universiteta, Moskva.
10. KORČÁK J. (1934): Regionální členění Československa. — Statistický obzor, r. 15, s. 416—434.

11. KORČÁK J. (1938): Geopolitické základy Československa, jeho kmenové oblasti. Orbis, Praha.
12. KOVAČKA M., KONTŠEKOVA O. (1969): Štatistické metódy. (3. vyd.) Alfa, Bratislava.
13. LÁZNIČKA Z. (1956): Typy venkovského osídlení v Československu. — Práce Brněnské základny ČSAV, seš. 3, Brno.
14. Atlas Československé socialistické republiky. (1966) ČSAV a Ústřední správa geodesie a kartografie, Praha.
15. Ekonomická statistika. (1963) SNTL, Praha.
16. Statistické údaje z OO ČSU v Olomouci, Prostějově, Přerově a Kroměříži. (1978)
17. Statistické údaje z OZS v Olomouci, Prostějově, Přerově a Kroměříži. (1978)

Tab. 1. Údaje pro výpočet korelace v roce 1970

Pořadové číslo (okres)	X_i	Y_i	X_i^2	Y_i^2	$X_i \cdot Y_i$
1 (Olomouc)	97	123	9 409	15 129	11 931
2 (Prostějov)	74	101	5 476	10 201	7 474
3 (Přerov)	95	129	9 025	16 641	12 255
4 (Kroměříž)	87	97	7 569	9 409	8 439
součet	353	450	31 479	51 380	40 099

Tab. 2. Údaje pro výpočet korelace v roce 1978

Pořadové číslo (okres)	X_i	Y_i	X_i^2	Y_i^2	$X_i \cdot Y_i$
1 (Olomouc)	19	61	361	3 721	1 159
2 (Prostějov)	22	92	484	8 464	2 024
3 (Přerov)	22	49	484	2 401	1 078
4 (Kroměříž)	14	74	196	5 476	1 036
součet	77	276	1 525	20 062	5 297

Резюме

Сельскохозяйственно-поселенные комплексы средней Моравии

В работе публикуется часть материалов, полученных в результате экономико-географических исследований, проводившихся в районах городов Оломоуц, Простеев, Пржеров и Кромержж. Вся территория занимает площадь 3978,9 км², проживает на ней 575 000 чел. (на 1-ое января 1976 г.). Автор анализирует развитие структуры сельскохозяйственно-поселенных комплексов и изменения в организации сельскохозяйственного производства в период 1970—1978 гг. Для получения синтетических данных о взаимном влиянии обеих сфер использовалась корреляционная зависимость. В заключительной части работы автор применяет к данной теме системную теорию.

Adresa autora: Dr. Mojmír Pytlíček, pedagogická fakulta UP Olomouc, Žerotínovo náměstí 2.

Emanuel O p r a v i l

ETNOGRAFICKÉ POZNÁMKY V KOLENATIHO KVĚTENĚ HRUBÉHO JESENÍKU

Prof. dr. Friedrich Anton Kolenati, vynikající český přírodovědec, věnoval v posledních letech svého života zvýšenou pozornost květeně Hrubého Jeseníku. Je to patrné z jeho bibliografie (FLASAR 1965) a zalistujeme-li v jeho posledních pracích přesvědčíme se, že byl skutečným znalcem horské přírody Hrubého Jeseníku i přilehlého masívu Orlicku. Vždyť z pera Kolenatiho pochází jeden z prvních popisů Rejvízu a jeho květeny, zveřejněný v opavských novinách. Zvláště zasvěceně však pojednal Kolenati o horské květeně Hrubého Jeseníku v práci, kterou zveřejnil v roce 1860 pod názvem „Die Höhenflora des Alvaters“ ve *Verhandlungen der Forst. Section für Mähren und Schlesien*, ve 3. sešitě ročníku 1860, p. 20—84. V podtitulu následuje výškové upřesnění zvoleného území: „Hohen Gesenkes der Sudeten, von 3700 bis 4708 Fuss Meereshöhe.“ Míňeny jsou vídeňské stopy a maximální údaj se týká vrcholu Praděda; dolní hranice je v přepočtu cca 1220 m n. m.

Kolenati nám v této práci zanechal dosti přesný obraz květeny vrcholů Hrubého Jeseníku ve své době; zaznamenal tam mnohé houby, řasy, lišejníky, mechorosty a ovšem nejvíce rostlin cévnatých. Stručné popisy doplnil i variabilitou druhu, uvedl nižší taxonomické jednotky, stručné ekologické údaje a co nás také zaujme při pročítání jeho díla, to jsou poznámky o praktickém zvláště medicínálním využití některých horských rostlin. Jsou to drobné etnografické postřehy ze života horalů, po nichž dnes už není ani stopy. Protože jde o botanickou práci zveřejněnou v lesnickém periodiku, stěží se tento materiál objeví v pracích zabývajících se hospodářstvím v nejvyšších polohách Hrubého Jeseníku v polovině minulého století. V následujícím seznamu jsou přehledně uspořádány bezcévné a cévnaté rostliny s dnes platnými synonymy, u kterých učinil Kolenati nějakou poznámku, v závorkách též upřesnění věcných údajů z dnešního hlediska:

Bezcévné

Marasmius oreades (BOLT. ex FR.) — špička obecná: dobrá polévková houba.

Cetraria islandica (L.) ACH. — pukléřka islandská: obsahuje mnoho (44 %) škrobových látek (ve skutečnosti obsahuje mnoho slizových látek, pektiny, vitamin A, lišejníkové kys. aj.). Bývá na horách ve velkém sbírána a lidé ji používají ke škrobení lněných pláten; 1 díl lišejníku povařený se 23 díly vody dává po vychladnutí želé, které se přidává ke chlebu nebo do čokolády. Lišejníkem se také od pozdního podzimu do předjaří živí vysoká spolu s dutohlávkou sobí — *Cladonia rangiferina* (L.) WEB.

C é v n a t é

Aconitum napellus L. — oměj šalamounek: pro ovce a kozy smrtelně jedovatá rostlina; byv sežrán skotem způsobí mu puchýřnatost pysků. Z celé rostliny je nejjedovatější kořen, (—oddenková hlíza), která dokáže usmrtit i lišku. Potře-li se čerstvě uříznutým kořenem okraj sklenice pak tomu kdo se z ní napije způsobí otok rtů.

Allium victorale L. — česnek hadí: prostředek na sečné a bodné rány. Kořenáři a botanici způsobili, že se tato rostlina stala vzácnou.

Andromeda polifolia L. — kyhanka sivolistá: listy obsahují černé barvivo.

Archangelica officinalis (MOENCH) HOFFM. — andělíka lékařská: sbírají ji kořenáři.

Betula pubescens ssp. *vulgaris* (AIT.), ssp. *carpatica* (W. K.) DOM: — bříza pýřitá obecná a karpatská: pupeny poskytují zdravou náhražku čínského čaje.

Caltha palustris L. — blatouch bahenní: pasoucí dobytek jej opomíjí; květní poupata se používají k falšování kapar.

Cardamine amara L. — řeřišnice hořká: léčí chronické katary.

Phyteuma spicatum L. — řepka klasnatá: mladé výhonky bývají požívány.

Plantago atrata HOPPE — jitrocel tmavý: rozmačkané nebo rozetřené listy jsou dobré na řezné a bodné rány a na pohmožděninny.

Polygala vulgaris L — vítod obecný: léčí katary.

Sorbus acuparia L. — jeřáb obecný: plody slouží jako protijed proti otravám, lišky je požívají při otravě strychninem; možno z nich též připravovat dobrou pálenku; jsou také výbornou zimní potravou jeřábků, tetřívků a drozdovitých ptáků. Dřevo ze stromů vyrostlých ve vysokých polohách je ceněno pro dřevozpracující řemesla.

Vaccinium myrtillus L. — borůvka: má jedlé bobule, mladé listy borůvkové slouží jako náhražka čínského čaje. Bobulemi se živí jeřábci a tetřívci, horalé je jednak zavařují, jednak suší na zimu

nebo vaří na jídlo. Borůvková pálenka — borůvkovice — je dobrá proti úplavici. Přípravou s kamencem se z bobulí vyrábí trvanlivá borůvková modř.

Vaccinium uliginosum L. — vlochyně: má jedlé bobule.

Vaccinium vitis-idaea L. — brusinka: bobule sbírají a zavařují horalé a s cukrem a trochou vína nebo rumu z nich připravují vynikající kompot; v zimě se jimi živí jeřábci a tetřivci. Květy se svaří na velmi lahodný čaj nahrazující čínský. Ze zmrzlých bobulí se připravuje pálenka.

Valeriana officinalis ssp. *sambucifolia* (MIKAN) ČELAK. — kozlík lékařský bezolistý: květy a kořen (oddenek) proti bolestem nervového původu, též jako návnada pro kuny a kočky.

Daphne mezereum L. — lýkovec jedovatý: semena jsou jedovatá, olej ze semen a šťáva z kůry způsobí na kůži puchýře.

Digitalis grandiflora MILL. — náprstník velkokvětý: z jedovatých listů se připravuje nálev; zpomaluje krevní oběh.

Fragaria vesca L. — jahodník obecný: z listů se připravuje čaj podobný čínskému.

Gentiana punctata L. — hořec tečkovaný: oddenek je velmi vyhledáván kořenáři, kteří bohatější stanoviště udržují v tajnosti, aby nebyl vyhuben. Roste na hořcových loukách kde pramení Desná, jižně Praděda nad údolím „Ochsenstall“, na Šeráku, na Vřesové studánce a ve Velké kotlině.

Heracleum sphondylium L. — bolševník obecný: sbírán a vydáván za andělíku lékařskou.

Laserpitium archangelica WULF. — hladýš andělikový: kořen obsahuje kořenně hořkou mléčnou šťávu a býval dříve oficiální, sbírá se a vydává za andělíku.

Lycopodium clavatum L. — plavuň vidlačka: výtrusy jako Semen Lycopodii k zasypání odřenin. Mimo latinský název uvedl Kolenati několik německých synonym.

Mutellina purpurea (POIR) THELL. — koprníček nachový: kořen slouží k úpravě zažívání a k povzbuzení nervové činnosti, dosud stále oficiální (v době Kolenatiho), příjemné kořenné chuti — tyto látky se snadno vyluhují v alkoholu. Slezané (obyvatelé slezské strany Hrubého Jeseníku) jednak kořen žvýkají, jednak nakládají do pálenky. V novější době (tehdejší) doporučil Kolenati firmě S. A. Bauer v Brně koprníček k výrobě likéru pod názvem „Mutellin-ligueur“ — myslivecký a cestovní likér.

Oxycoccus quadripetalus GILIB — klikva žoravina: má jedlé bobule nakyslé chuti, které vyhledávají tetřivci a jeřábci.

Paris quadrifolia L. — vraní oko čtyřlísté: kořen má dávivý účinek, nať je projímavá, jedovaté jsou i bobule.

Třebaže Kolenatiho etnografické poznámky nejsou příliš obsáhlé, i tak skýtají několik zajímavých informací. Nalézáme tu rostliny sbírané jak pro medicínální užití, tak též jako doplněk potravy nebo sloužící k nějakému dalšímu účelu (barvivo, prostředek ke škrobení atd.). V oficiálním lékopise mají dnes své místo již jen tyto druhy: stélky puklěrky islandské, kořen anděliky a kozlíku lékařského, oddenek hořce tečkovaného, listy náprstníku velkovětého, brusinky a borůvky a plody jen u borůvky. Zajímavé je užití lišejníku: v Kolenatiho podání nebyl drogou, ale náhražkou škrobu a želatiny. U oměje je uvedena zajímavá informace o možnosti otrávení lišek jeho oddenkovými hlízkami, i když na jiném místě v článku se zmiňuje o jejich tehdejším tlumení trávením strychninem. Užití oměje, známého prostředku z lidového travičství v minulosti, k trávení škodné má zřejmě také starší tradici. Pozoruhodné jsou i náhražky pravého čaje: pupeny břízy, listy jahodníku, méně známé je užití brusinkových květů. V literatuře stěží nalezneme soubornější pojednání o sběrném hospodaření v našich zemích, abychom mohli uvedené údaje porovnat. Jsme odkázáni převážně na drobné regionální příspěvky a náhodné zmínky. Pozornost si zaslouží např. MARKUSOVA (1961) studie, v níž zveřejnil soupis rostlin a jejich sbíraných částí na Horehroní. Mezi listy, pupeny a květy sbíranými na Horehroní je s analogickým užitím v Hrubém Jeseníku uvedena pouze řeřišnice, vraní oko, jitrocel (zastoupen druhy j. kopinatý a velký), jahodník, z kořenů a z oddenků hořec tečkovaný, oměj šalamounek, z plodů borůvka a vlochyně. Srovnání obou oblastí však není zcela přiměřené, poněvadž nemáme k dispozici práci pojednávající o celé produkci sběrného hospodářství v oblasti Hrubého Jeseníku v Kolenatiho době. Nicméně jsou i tyto jeho poznámky cenným pramenem z území se složitým etnickým vývojem.

Literatura:

FLASAR, I. (1965): Prof. dr. Friedrich Anton Kolenati. — Práce odboru Přírod. Věd, Vlastivěd. Ústav Olomouc Č. 3:1-27

MARKUS, M. (1961): Zberné hospodárstvo na Horehroní. — Slovenský Národopis, Bratislava, 9:190-242.

Etnographische Bemerkungen in Kolenatis Höhenflora des Altvaters

In seinem Werke „Die Höhenflora des Altvaters“ aus dem Jahre 1860 hat Kolenati zu den einzelnen Pflanzenarten einige ethnographische Bemerkungen gemacht. Als Ersatz für chinesischen Thee werden angewendet: Knospen der Birke (*Betula pubescens*), Blätter der Wald-Erdbeere (*Fragaria vesca*) und Blüten der Moorbeere (*Vaccinium uliginosum*). Die Wurzelgräber sammeln Rhizome und Wurzel der gebräuchlicher Engelwurz (*Archangelica officinalis*), des gemeines Baldrians (*Valeriana officinalis*), des Tüpfel-Enzians (*Gentiana punctata*)

und der Alpen-Mutterwurz (*Mutellina purpurea*); Bärenklau (*Heracleum sphondylium*) und Engelwurz-Laserkraut (*Laserpitium archangelica*) wurden für gebräuchlicher Engelwurz ausgegeben. Als Gift enthaltende und dem Mensch gefährliche führte er blauen Eisenhut (*Aconitum napellus*), Kellerhals (*Daphne mezereum*) und Einbeere (*Paris quadrifolia*). Die Rhizome des Eisenhuts wurden früher zur Vergiftung der Füchse gebraucht, die in der Zeit Kolenatis mit Strychnin vergiftet wurden; die betroffenen Füchse frassen die Früchte des Vogelbeerbaumes (*Sorbus aucuparia*). Die Blütenknospen der Sumpfdotterblume (*Caltha palustris*) wurden zur Fälschung von Kapern verwendet. „Isländische Moos“ (*Cetraria islandica*) verwendete man einerseits zum Stärken von Leinwand, andererseits wurden sie zu Gelee abgekocht, welches in Brot und in Schokolade hinzugegeben wurde. Blätter wurden auch vom Grossblütiger-Fingerhut (*Digitalis grandiflora*), Bergwegerich (*Plantago atrata*) gesammelt; Allermannsharnisch (*Allium victorale*) wurde als Heilmittel für Hieb- und Stichwunden verwendet. Alle Bemerkungen beziehen sich auf Pflanzen, die im Altvatergebirge über die Meereshöhe 1220 m gedeihen.

Этнографические замечания в Коленатиго статье о флоре Грубого Есеника

В статье Коленатиго „Die Höhenflora des Altvaters“ (= Высокогорная растительность Грубого Есеника) из 1860 г. разные этнографические замечания у некоторых растительных видов. Суррогатом чая пользовались почки березы (*Betula pubescens*), листья земляники (*Fragaria vesca*) и цветки голубики (*Vaccinium uliginosum*). Сборщики лекарственных былинок собирали корневища и корни дягиля (*Archangelica officinalis*), валерианы (*Valeriana officinalis*), горечавки (*Gentiana punctata*) и (*Mutellina purpurea*). Боршевик (*Heracleum sphondylium*) и гладыш (*Laserpitium archangelica*) выдавали как дягиль. Между ядовитыми и для человека опасными растениями. Коленати ввел аконит (*Aconitum napellus*), вольче лыко (*Daphne mezereum*) и вороневый глаз (*Paris quadrifolia*). Корневищами аконита пользовались раньше для отравления лисиц, которые во время Коленатиго отравляли стрихином; ядом страдающие лисицы пожирала плоды обыкновенной рябины (*Sorbus aucuparia*). Цветочными бутонами калужницы болотной (*Caltha palustris*) фальсифицировали каперсы. При помощи цетрарии исландской (*Cetraria islandica*) крахмалили льняные полотна или ее сварили для желе, которое продавливали в хлеб и шоколад. Листы собирали из желтой наперстянки (*Digitalis grandiflora*), подорожника (*Plantago atrata*) и колбы (*Allium victorale*) и пользовались как средство для медицинской помощи резаных и колотых ран. Все заметки касаются к растениям Грубого Есеника из высот через 1220 м над уровнем моря.

Valentin Pospíšil — Bohumil Šula

ПАМЯТЦЕ MORAVSKÉHO BOTANIKA F. WEBRA.

Dne 26. května 1978 zemřel v Brodčku u Přerova Ferdinand Weber, vynikající florista a dlouholetý aktivní člen Československé botanické společnosti při ČSAV.

F. Weber se narodil ve Veselí nad Moravou 18. 2. 1903. Vyučil se nejprve zahradníkem a pak vystudoval Vyšší zahradnickou školu v Lednici. Po ukončení studia však nenašel vhodné místo ve svém oboru, a tak nastoupil do zaměstnání jako technický úředník

v Brodku u Přerova, kde zůstal už natrvalo. Odtud pak odjížděl na své „sběrné cesty“, neboť mimo zaměstnání to byla právě botanika, která se mu stala celoživotním koníčkem. Veškerý svůj volný čas naplnil floristickou prací, a také studiem botanických děl, jimiž prohluboval své odborné znalosti. Jistě k tomu přispíval i živý styk, který Weber udržoval s našimi předními botaniky, zejména starší generace — v Olomouci (Laus, Otruba), v Brně (Podpěra, Suza) i v Praze (Domin, Deyl, Klášterský).

Jako převážně „terénní“ botanik sledoval především květeny našich zemí a ve své exkurzní činnosti vytrval až do posledních let svého plodného života; dokladem toho jsou např. herbářové položky z jižní Moravy z roku 1977. Ale F. Weber byl také jedním z posledních floristů, kteří už před druhou světovou válkou jezdili botanizovat na Balkán; pokračoval tak v tradici průzkumu balkánské květeny českými botaniky i po válce. Během všech svých exkurzí sbíral pečlivě a bohatě. Je třeba vysoce hodnotit jím sbírané exsikáty i po formální stránce — vždy dokonale zpracované a vy-preparované herbářové položky umožňují další studium. Spolupracoval na vydávání exikátových souborů v Praze (Národní museum) i v Brně (Přírodovědecká fakulta). Výměnou získával cenné doklady ze zahraničí. Jeho obsáhlý herbář je uložen především v Národním museu (PRA), zčásti pak v Moravském museu (BRNM), ve Vlastivědném muzeu v Olomouci (OL) a na Katedře botaniky přírodovědecké fakulty UJEP v Brně (BRNU).

Ačkoli se ve své floristické práci zabýval cévnatými rostlinami obecně, přece jenom se zvláště zaměřil na komplikovaný rod mateřídoušek a vypracoval se právě v taxonomickém ohledu tohoto rodu na předního našeho znalce.

F. Weber publikoval dvacet prací. Jejich tituly vcelku vystihují dobře hlavní oblasti jeho botanického zájmu — květenu Moravy, květenu Balkánu a především rod *Thymus*.

F. Weber byl tichý, skromný, nesmírně pracovitý a dobrý člověk. Je to zřejmé i z článku, který byl publikován u příležitosti jeho 60-tých narozenin a z dalších prací, jež v závěru uvádíme. A tak i když jsme se s ním jménem Čs. botanické rozloučili dne 2. června 1978 v olomouckém krematoriu, budeme vždy vděčně vzpomínat jeho významného přínosu pro československou botaniku.

Bibliografie prací F. Webra

- 1933 Dvě nové rostliny květeny Moravy. — Věda Přír., Praha, 14:82—83.
— Zajímavé nálezy v údolí řeky Moravy u Veselí nad Moravou. — Ibid., p. 152.
1934 Květena v zimě. — Vlastiv. Sborn. Střed. Sev. Mor., Olomouc, 12, Příloha
Zima roku 1933—1934:33—35.

- Květena okolí Přerova a Olomouce v dubnu. — Vlastiv. Sborn. Střed. Sev. Mor., Olomouc, 12:114—116.
- Květen. — Ibid., p. 133—135.
- V červnu na grygovských kopcích. — Ibid., p. 145—146.
- Podzimní květena luční. — Ibid. 13:19—20.
- Podzimní květena na Grygovsku. — Ibid., p. 33—35.
- Z moravské květeny. — Věda Přír., Praha, 15:82.
- 1935 Podzimní květena údolí Olešnice. — Vlastiv. Sborn. Střed. Sev. Mor., Olomouc, 14, Příloha „Podzim roku 1935“:18—19.
- 1936 Květena na Olomoucku a Přerovsku v lednu 1936. — Vlastiv. Sborn. Střed. Sev. Mor. 14, Příloha „Zima roku 1935—1936“:33—35.
- Jarní květena v Chlumu u Krčmaně na Olomoucku koncem dubna a začátkem května. — Vlastiv. Sborn. Střed. Sev. Mor., 14, Olomouc, Příloha „Jaro roku 1936“:50—52.
- Vliv letošní mírné zimy na rozvoj jarní květeny. — Vlastiv. Sborn. Střed. Sev. Mor., Olomouc, 14:123—124.
- Ostrůvek stepní květeny u Rokytnice. — Ibid. 15:39—41.
- 1937 Mateřídouška (*Thymus L.*). — Ibid., p. 131—133, 152—153.
- Příspěvek k poznání československých mateřídoušek. — Čas. Vlasten. Spol. Mus. Olomouc 50:129—143.
- 1938 Nový zástupce balkánské květeny (*Thymus Podpěrae*). — Sborn. Klubu Přír. Brno 21:59—60.
- 1947 Příspěvek ke květeně okolí Ochridského jezera. — Ibid. 28:125—129.
- 1951 Botanická vycházka do pohoří Galičica. — Ibid. 29:168—178.
- 1958 Die tschechoslowakischen *Thymus*-Arten und Opiz's Anteil an deren Erkennung. — In A. KLÁŠTERSKÝ et. soc.: Philipp Maximilian Opiz und seine Bedeutung für die Pflanzentaxonomie p. 159—254. ČSAV Praha.

Životopisné články a zprávy o F. Webrovi

HRABĚTOVÁ-UHROVÁ A., 1964: Ferdinand Weber — 60 let. — Preslia, Praha, 36:193—194.

KLÁŠTERSKÝ I., HRABĚTOVÁ A., DUDA J., 1970: Botanikové na českém a moravskoslezském území od nejstarších dob. — Zpr. Čs. Společ. Děj. Věd. Tech., Praha, No. 14—15:200.

PODPĚRA J., 1948: Jak se vyvíjel floristický výzkum Bílých Karpat. — Pr. Moravskoslez. Akad. Věd. Přír., Brno, 19/7:20—21.

DROBNÉ ZPRÁVY

2. mezinárodní setkání speleologů v Moravském krasu

V dnes již klasické a po celém světě známé krasové oblasti Moravského krasu proběhlo ve dnech 21.—30. července 1978 druhé setkání jeskyňářů. Setkání připravil a zorganizoval Speleologický klub v Brně, společně s pořadatelskými organizacemi, aby na počest oslav 30. výročí Únorového vítězství pracujícího lidu Československa v roce 1948 demonstroval rozmach a úspěchy amatérské speleologie ČSSR. Speleologické hnutí se začalo intenzívně rozvíjet právě zásluhou nového zřízení v naší republice, které umožnilo přístup k poznání přírody širokým vrstvám zájemců. Výsledkem jsou desítky skupin speleologů s velmi dobrými teoretickými i praktickými znalostmi. Za 30 let své práce se tyto skupiny zasloužily rozsáhlou činností po celém území ČSSR o objevy mimořádného speleologického i vědeckého významu.

Na sraz se sjeli do Skalního mlýnu u Blanska účastníci z většiny krasových oblastí Československa (v počtu 58 registrovaných) a zástupci speleologických svazů zemí RVHP — SSSR (2), BLR (18), MLR (16), NDR (26), PLR (19), RSR (3). Početná delegace přijela z SFRJ (15) a jako pozorovatel byl přítomen i jeden

zástupce speleologů z Rakouska. V průběhu setkání se účastníci seznámili při exkurzích, které byly velmi dobře zajištěny (a to i po bezpečnostní stránce) a instruktivně voleny jak s povrchem, tak i podzemím, zejména severní, částečně také jižní částí Moravského krasu. Do programu byla rovněž zahrnuta návštěva Jihomoravského krasu u Mikulova s prohlídkou jeskyní Na Tuoldu a prohlídka Tišnovského krasu, který je speleologické veřejnosti znám až z posledních let. Každodenní večerní program byl vyplněn odbornými a amatérskými přednáškami o problematice speleologického výzkumu různých regionů, s příspěvky zahraničních účastníků, doplňované promítáním diapozitivů a filmů. Mezi nejzajímavější přednášky tohoto druhu patřil příspěvek zástupce sovětských speleologů o nejrozsáhlejším jeskynním systému SSSR — Optimistické jeskyni, s celkovou délkou chodeb 132 km. Účastníky rovněž zaujal film o sestupu bulharských speleologů do nejhlubší propasti světa Gouffre de la Pierre St. Martin (—1332 m) ve Francii.

Speleologická skupina Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, která se setkání rovněž zúčastnila, z významnějších lokalit navštívila jeskyni Rudického propadání, propastovitý systém hloubky 115 m, s dále pokračujícími horizontálními chodbami protékanými aktivním vodním tokem. Slezeny byly propastovité jeskyně Hlubokého závrtu (hloubka sestupu 110 m) a jeskyně závrtu Hedvábná (130 m). Zajímavou krasovou oblastí, kterou olomoučtí speleologové navštívili, je Tišnovsko. Královny jeskyně, jež jsou vedle krasového fenomenu i unikátní mineralogickou laboratoří a s těmito jeskyněmi bezprostředně sousedící Květnická propast (—76,5 m), se svým charakterem vyrovnají i na výzdobu bohatším československým jeskyním.

K vyvrcholení programu setkání patřila prohlídka části největšího jeskynního systému Moravského krasu Amatérské jeskyně, kterou pro účastníky umožnila (KK GÚ) ČSAV v Brně. Tyto jeskyně jsou v současné době zpracovávány v rámci výzkumu a ochrany životního prostředí, jako modelové krasové pracoviště v rámci výzkumů RVHP.

Závěrem je mou povinností na adresu pořadatelů konstatovat, že jejich zásluhou byl celkový průběh setkání velmi úspěšný. Setkání speleologů posloužilo vhodnou volbou a pestrostí programu, zajištěním a organizovaností nejenom k poznání Moravského krasu pro ty, kteří jej neznali, k poznání jednotlivých speleologických pracovišť amatérských skupin, ale umožnilo také navázat nová přátelství, konfrontaci výsledků práce a činnosti překračující hranice nejenom regionu ČSSR, ale i hranice mnoha států. Tak se vytvořily předpoklady pro další výměnu zkušeností a rozsáhlejší spolupráci. I za to je nutno vyslovit poděkování všem pořádajícím organizacím — za velmi dobrou propagaci československé speleologie. Přejeme všem, kteří se o zdárné zajištění setkání zasloužili, mnoho úspěchů do další speleologické práce a těšíme se zároveň na další, 3. mezinárodní setkání speleologů v krásném Moravském krasu.

Rostislav Morávek

Obr. na obálce z fotoarchívu KVM Olomouc:
Oblast Vozky a Červené hory v Hrubém Jeseníku.

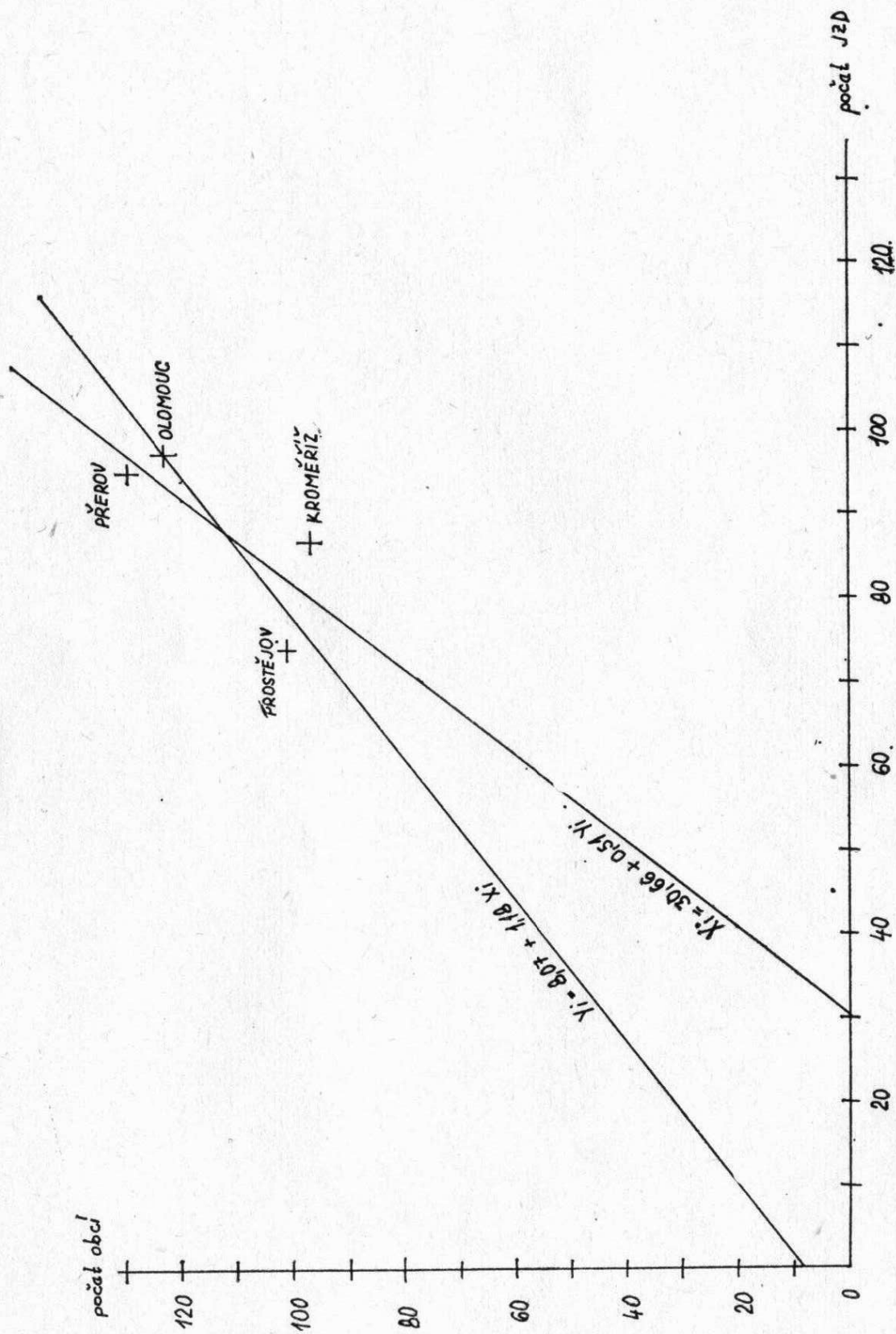
Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci č. 197. Vydalo Krajské vlastivědné muzeum v Olomouci, nám. Republiky 5/6. Odpovědný redaktor dr. Bohumil Šula. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., závod 11, třída Lidových milicí 5, Olomouc.

Rukopis odevzdán do tisku 23. února 1979.

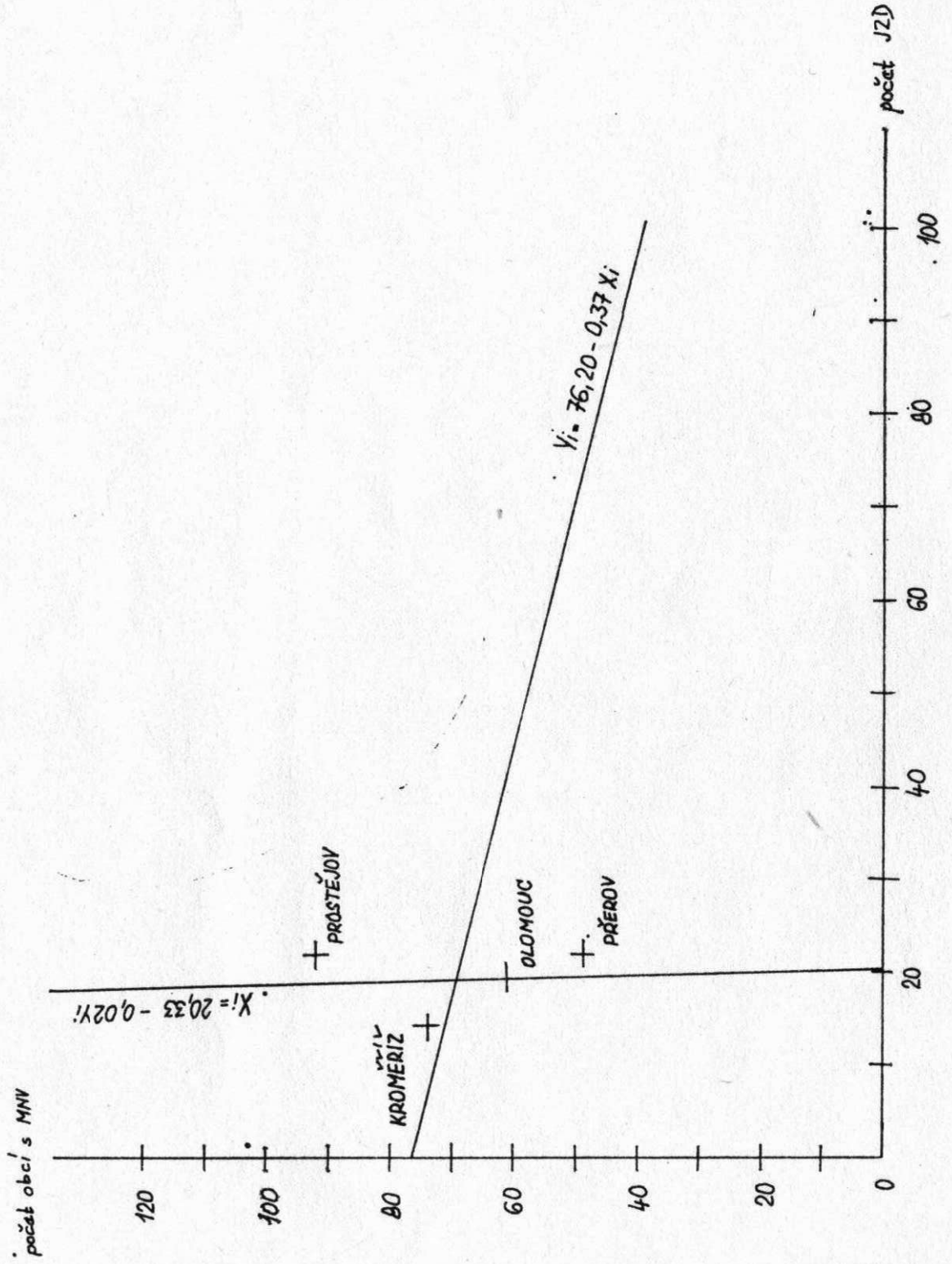
© Krajské vlastivědné muzeum Olomouc.

Reg. zn. RM 134.

KORELAČNÍ ZÁVISLOST MEZI ZEMĚDĚLSKOU A SÍDELNÍ STRUKTUROU NA STŘEDNÍ MORAVĚ - 1970

KORELAČNÍ ZÁVISLOST MEZI ZEMĚDĚLSKOU A SÍDELNÍ STRUKTUROU NA STŘEDNÍ MORAVĚ - 1978

Legenda k obr. na obálce:

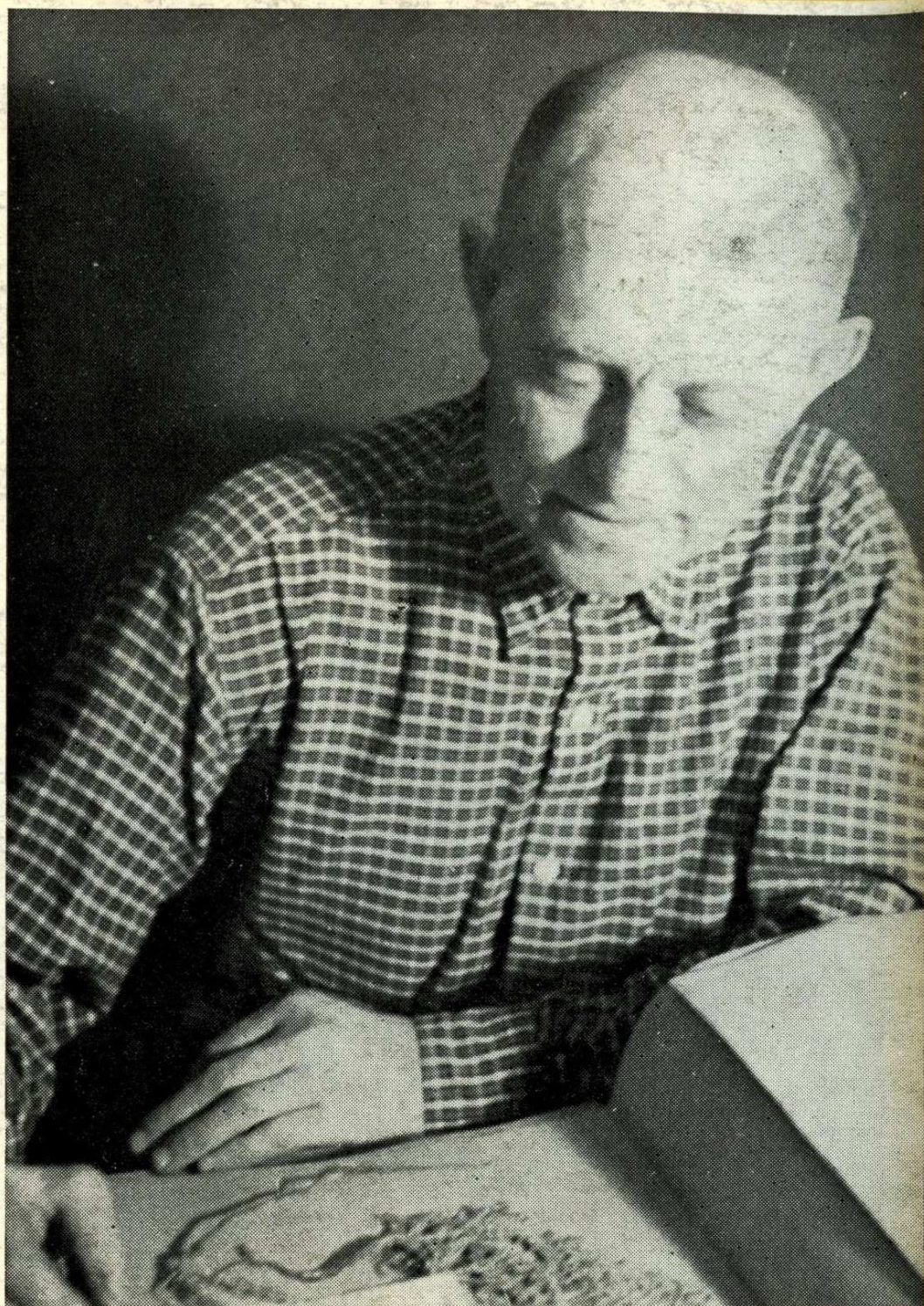
Velká Kotlina v Hrubém Jeseníku.

Sutě — „kamenné moře“ na svahu Zaječí hory v Hrubém Jeseníku.

Pohled z Vozky na Červenou horu v Hrubém Jeseníku.

(Všechny snímky z fotoarchívu KVMO)

† F. Weber

OBSAH

J. Hubáček: Příspěvek k zoocediologickému výzkumu na Uhersko-Hradištsku	1
M. Pytlíček: Zemědělsko-sídelní komplexy střední Moravy	20
E. Opravil: Etnografické poznámky v Kolenatiho květeně Hrubého Jeseníku	25
V. Pospíšil—B. Šula: Památce moravského botanika F. Webra	29
R. Morávek: 2. mezinárodní setkání speleologů v Moravském krasu . .	31